

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/55/2020
Identifikačné číslo spisu: 4017200686
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:4017200686.3

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: P. Y. O., nar. XX. XX. XXXX, bytom O. O.A. X, XXX XX N. P., právne zastúpená: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Dobšinského 12, 811 05 Bratislava, IČO: 47 238 232, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 222032-2/2017-BA zo dňa 13. júla 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/120/2017-73 zo dňa 30. apríla 2018, v znení opravného uznesenia č. k. 23Sa/120/2017 - 110 zo dňa 28. apríla 2020, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre, č.k. 23Sa/120/2017-73 zo dňa 30. apríla 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 23Sa/120/2017 - 110 zo dňa 28. apríla 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

O d ō v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. 23Sa/120/2017-73 zo dňa 30. apríla 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 23Sa/120/2017 - 110 zo dňa 28. apríla 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“), postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej a napadnuté rozhodnutie pobočky žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žalobkyni priznal právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania. Sociálna poisťovňa, pobočka Nitra (ďalej len „pobočka žalovanej“) rozhodnutím č. 10706-8/2016-NR zo dňa 15. 06. 2016 vo veci nezaniklo povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej len „povinné poistenie“) rozhodla tak, že žalobkyni nezaniklo povinné poistenie dňa 28. 02. 2014, ale zaniklo dňa 14. 04. 2014, a to z dôvodu, že aj naďalej spĺňala definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení a bola držiteľkou oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa

osobitného predpisu. Žalovaná rozhodnutím č. 22232-2/2017-BA zo dňa 13. 07. 2017 zamietla odvolanie žalobkyne a v celom rozsahu potvrdila napadnuté rozhodnutie pobočky žalovanej.

2. Správny súd mal za preukázané, že žalobkyňa sa Registračným listom fyzickej osoby (ďalej len „RL FO“) - odhláška zo dňa 28. 02. 2014 odhlásila z povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby ku dňu 28. 02. 2014, a preto považoval za potrebné posúdiť, či žalobkyňa mala status samostatne zárobkovo činnnej osoby aj po 28. 02. 2014 v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení alebo „zákon č. 461/2003“), keď už bola zamestnankyňou a konateľkou spoločnosti AniMAPED s.r.o. Správny súd videl pochybenie zo strany správnych orgánov v tom, že sa nezaoberali podstatnou námietkou vyslovenou žalobkyňou týkajúcou sa podania RL FO - odhláška a tvrdenia, že už nebude vykonávať činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby. Správny orgán sa podľa názoru správneho súdu mal zaoberať existenciou žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby a posudzovať jej príjmy po roku 2012, teda na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahla, aby bolo možné posúdiť správne otázku výkladu § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Napadnuté rozhodnutie žalovanej je tak podľa správneho súdu vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci.

3. Podľa názoru správneho súdu aplikácia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prípade žalobkyne nie je možná, vzhľadom na to, že od 28. 02. 2014 už nevykonávala samostatne zárobkovú činnosť, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie - povolenie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý už v čase od 28. 02. 2014 ako samostatne zárobkovo činnná osoba nemala a bola v pracovnoprávnom vzťahu v spoločnosti AniMAPED s.r.o. V zmysle § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, tak povinné poistenie zaniká samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení dňom zániku týchto oprávnení. Správny súd poukázal, že pre zánik povinného poistenia v zmysle § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení je relevantný zánik statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby a na príjem sa neprihliada.

4. Správny súd uviedol, že v ďalšom konaní bude povinnosťou žalovanej zaoberať sa rozhodnutím pobočky žalovanej zo dňa 15. 06. 2016, pretože existuje rozhodnutie o zániku povinného poistenia žalobkyne k 28. 02. 2014, ktoré zrušené nebolo. Žalovaná sa má zaoberať aj otázkou, či žalobkyňa na základe licencie L1A vydanéj Slovenskou lekárskou komorou, mohla vykonávať samostatne zárobkovú činnosť.

5. Na základe vyššie uvedených dôvodov, správny súd zistil, že námietky žalobkyne sú dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie žalovanej spolu s rozhodnutím pobočky žalovanej v zmysle § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku správneho súdu

6. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podala kasačnú sťažnosť žalovaná (ďalej len „sťažovateľka“) podaním zo dňa 06. 07. 2018. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že správny súd nesprávne právne posúdil vec v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP a uviedla, že sa nestotožnila s právnym posúdením veci zo strany správneho súdu.

7. Sťažovateľka zastáva naďalej právny názor, že žalobkyňi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie ako samostatne zárobkovo činnnej osobe dňa 28. 02. 2014, ale zaniklo dňa 14. 04. 2014. V tejto súvislosti poukázala na skutočnosť, že správny súd svoje rozhodnutie odôvodňuje ustanoveniami zákona o sociálnom poistení, ktoré už v prejednávanom období (február 2014 až apríl 2014) neboli účinné (§ 5 písm. c) a § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení, ktoré boli účinné do 31. 12. 2010). V tejto súvislosti poukázala na to, že s účinnosťou od 01. 01. 2011 do 30. júna 2014 nadobúda fyzická osoba právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia v prípade, ak dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu (zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, resp. podľa zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní

(daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení. Žalobkyňa podľa sťažovateľky bola registrovaná na dani z príjmov fyzických osôb v súvislosti so zárobkovou činnosťou v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení v období od 25. 03. 1996 do 14. 04. 2014. Vzhľadom na to, že dňom 14. 04. 2014 prestala spĺňať jednu z podmienok na nadobudnutie postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení, zo zákona jej tak zanikol status samostatne zárobkovo činnnej osoby, a teda aj povinné poistenie.

8. Vo vzťahu k vykonávaniu samostatnej zdravotníckej praxe v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 578/2004“) sťažovateľka uviedla, že v tomto prípade je potrebná len licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe a nie je potrebné žiadne ďalšie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Uvedené potvrdzuje podľa sťažovateľky aj § 4 zákona č. 578/2004, z ktorého vyplýva, že poskytovateľom zdravotnej starostlivosti je okrem iného aj fyzická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

9. Podľa názoru sťažovateľky, žalobkyňa dosiahla v rozhodujúcom období - rok 2012 - príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 593/2003 o dani z príjmov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), ktorý bol relevantný na vznik, resp. trvanie povinného poistenia, a preto jej povinné poistenie ako samostatne zárobkovo činnnej osobe trvalo aj po 28. 02. 2014. Príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov je rozhodujúci pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného poistenia samostatne zárobkovo činnných osôb k 1. júlu kalendárneho roka. Sťažovateľka vychádza z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky a z hľadiska svojej vecnej pôsobnosti nie je oprávnená do týchto údajov zasahovať.

10. Sťažovateľka vo vzťahu k zániku povinného poistenia žalobkyne uviedla, že žalobkyňa bola držiteľkou licencie L1A aj po 28. 02. 2014, pričom túto licenciu mala žalobkyňa pozastavenú až v období od 03. 12. 2014 do 02. 12. 2015. Skutočnosť, že žalobkyňa bola od 01. 03. 2014 zamestnankyňa spoločnosti AniMAPED s.r.o. nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia, vzhľadom na to, že zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh poistení.

11. Vo vzťahu k RL FO - odhláske žalobkyne, sťažovateľka poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Sžso/16/2016 zo dňa 27. júna 2017, v rámci ktorého bolo vyslovené, že „prihláška samostatne zárobkovo činnnej osoby do povinného poistenia, ako aj odhláska z tohto poistenia, sú v zmysle zákona o sociálnom poistení len evidenčnými úkonmi, ktoré je samostatne zárobkovo činnná osoba povinná urobiť do ôsmich dní od vzniku, resp. zániku poistenia. Uvedené úkony však vznik alebo zánik povinného poistenia nespôsobujú, pretože tie nastávajú na základe zákona v nadväznosti na nadobudnutie, resp. zánik oprávnenia na podnikanie.“.

12. Záverom navrhla kasačnému súdu, aby napadnutý rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

13. Žalobkyňa sa na základe zaslanej výzvy správneho súdu nevyjadrila ku kasačnej sťažnosti žalovanej.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v

znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

15. Podľa § 101e ods. 1 a 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

16. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal v rozsahu námietok žalovanej bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

17. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/120/2017-73 zo dňa 30. apríla 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 23Sa/120/2017 - 110 zo dňa 28. apríla 2020, ktorým správny súd podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 22232-2/2017-BA zo dňa 13. 07. 2017 a rozhodnutie pobočky žalovanej č. 10706-8/2016-NR zo dňa 15. 06. 2016 a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

18. Predmetom preskúmovacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej - Sociálna poisťovňa, ústredie č. 22232-2/2017-BA zo dňa 13. 07. 2017, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona o sociálnom poistení zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra č. 10706-8/2016-NR zo dňa 15. 06. 2016. Pobočka žalovanej ako prvostupňový orgán rozhodnutím zo dňa 15. 06. 2016 podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod zákona o sociálnom poistení rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 28. 02. 2014, ale zaniklo dňa 14. 04. 2014.

19. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

20. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, z ktorých dôvodov ich ďalej neopakuje a na ne len poukazuje.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

21. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

22. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

23. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

24. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

25. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 14. 04. 2014. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zameral svoju pozornosť, či v rozhodnej dobe žalobkyňa naplnila znaky samostatne zárobkovo činné osoby vo vzťahu k jej povinnosti platiť povinné sociálne poistenie podľa právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z.z.

26. Právna úprava zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 338/2013 Z. z. s poukazom na prechodné ustanovenie § 293cu zákona č. 461/2003, v rámci ktoré bolo ustanovené, že na vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby sa v období od 1. januára 2014 do 30. júna 2014 použije § 5 v znení účinnom do 31. decembra 2013, sa vzťahuje aj na prejednávaný prípad. V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 5 zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 543/2010 Z. z. zákonodarca za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 543/2010, zárobková činnosť je, ak osobitný predpis (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009) alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu; ods. 2 zárobková činnosť je aj činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu (zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon č. 595/2003“) preto, že tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia; ods. 3 zárobková činnosť je aj činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného

predpisu (zákon č. 595/2003), ak na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu (vyššie uvedené Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že zákonodarca v § 5 zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 543/2010 účinného od 01. 01. 2011, za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dosiahla 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom sa na tieto účely považuje zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 511/1992“), resp. zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o správe daní“). V zmysle zákona o správe daní, daňový subjekt, ktorý sa registruje u správcu dane je povinný predložiť správcovi dane žiadosť o registráciu na tlačive, ktorého vzor určí ministerstvo. Vznik povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 21 zákona č. 461/2003 sa spája s výškou príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 alebo výnosu súvisiaceho s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, ktorý táto osoba dosiahla za prechádzajúci kalendárny rok. V prejednávanom prípade je nevyhnutné poukázať na osobitný predpis upravujúci oprávnenie na výkon podnikania a výkon samostatne zárobkovej činnosti v prípade lekára, ktorým je zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 578/2004“). Zákonodarca v prvej časti uvedeného zákona v úvodných ustanoveniach definuje zdravotnícke povolanie (§ 3) a kto je poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (§ 4). V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 3 ods. 4 písm. c) tohto zákona (zdravotnícke povolanie sa vykonáva na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), v spojení s § 4 písm. b) tohto zákona (poskytovateľ je fyzická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) na základe licencie

(§ 68). Podľa § 10 ods. 1 tohto zákona samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekárs, zubný lekárs, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a)]; ods.2 samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Podľa § 68 ods.1 písm. a) tohto zákona licencie sa vydávajú na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárs, zubný lekárs, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, masér, logopéd, liečebný pedagóg a psychológ.

27. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený vykonávať samostatnú zdravotnícku prax (§ 10 ods.1) na základe licencie, pričom zákonodarca výslovne ustanovuje, že na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a)], teda licencia L1A. V právnej úprave ustanovenej v § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 zákonodarca predpokladá výkon samostatnej zdravotníckej prax v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Vychádzajúc z uvedeného vydanie licencie L1A je oprávnením lekára na výkon samostatne zárobkovej činnosti, resp. na výkon podnikania.

28. Kasačný súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovaného správneho orgánu postupom v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, v súlade s právnou úpravou zákona o sociálnom poistení, dospel k inému právnemu záveru ako správny súd, a to z nasledovných dôvodov.

29. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010 z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď najvyšší súd v rozsudku sp.zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24. novembra

2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021.

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku č.k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z.z., § 10 ods. 1,2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „.....,Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevyučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C.

Veľký senát sa stotožňuje s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokoľvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôľu je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti) bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný splňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí.

Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, splňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár-držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo splňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp. zn. 1S/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.“, uvádza nasledovnú odpoveď:

Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch

zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení.

Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.....“

31. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č.k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu č.k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.“

32. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

33. Kasačný súd v preskúmvanej veci upriamil pozornosť na uvedené rozhodnutie veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu len vo vzťahu posudzovania statusu lekára ako samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. 12. 2010 a vo vzťahu k povahe licencie L1A, ktorej bola žalobkyňa držiteľkou. Predmetom súdneho prieskumu v danej veci je rozhodnutie Sociálnej poisťovne o nezániku povinného poistenia žalobkyne ako lekárky ku dňu 28.2.2014, ale o jeho zániku ku dňu 14. 04. 2014, z ktorých dôvodov postavenie žalobkyne ako samostatne zárobkovo činné osoby sa podriaďuje pod právnu úpravu ustanovenú v § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2011. Právna úprava ustanovená v § 5 písm. c) tohto zákona od roku 2010 prešla legislatívnou zmenou. Vychádzajúc z obsahu právnej úpravy ustanovenej v § 5 v znení platnom po 1. 1. 2011 vyplýva, že zákonodarcu za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dosiahla 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu. Z uvedeného vyplýva, že v prípade žalobkyne bolo pre nadobudnutie právneho postavenia samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 543/2010 podstatné splnenie dvoch podmienok, a to dosiahnutie veku 18 rokov a registrácia podľa osobitného predpisu, teda zákon č. 511/1992, resp. zákon o správe daní. Z obsahu administratívneho a súdneho spisu, mal kasačný súd za preukázané, že v období od 25. 03. 1996 do 14. 04. 2014 bola žalobkyňa registrovaná na dani z príjmu fyzických osôb v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona č. 461/2003. Zároveň z údajov, ktoré sťažovateľke poskytlo Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky vyplynulo, že žalobkyňa mala príjmy z podnikania za rok 2012 (v sume 54 828.96 eur), ktoré prevyšovali v tom čase zákonom určenú sumu 4 716 eur, ktorá bola stanovená pre vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činných osôb.

34. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NÍ:CS 1873/2014 zo dňa 27. 02. 2014 v odbore pediatria a dorastové lekárstvo ku dňu 28. 02. 2014, bola aj naďalej registrovaná ako daňový subjekt (až do 14. 04. 2014) pre daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov zo závislej činnosti na Daňovom úrade Nitra, kontaktné miesto Zlaté Moravce a zároveň bola naďalej držiteľkou licencie č. : L1A/NR/0458/05 vydanou

Slovenskou lekárskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore pediatria a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem, ktorý jej zakladal povinné poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, Sociálna poisťovňa tak v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom o sociálnom poistení, keď rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňom zrušenia registrácie pre daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov zo závislej činnosti ku dňu 14. 04. 2014. Zároveň v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR v prípade žalobkyne ako držiteľky licencie L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobkyňa ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania.

35. Kasačný súd zároveň poukazuje, že rozhodnutie správneho súdu vychádza z nesprávnej aplikácie právnej úpravy týkajúcej sa samostatne zárobkovo činnnej osoby ustanovenej v zákone o sociálnom poistení, ktorá nebola účinná v dobe prejednávaného prípadu. Správny súd vo svojom rozhodnutí napríklad aplikoval § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, pričom v prejednávanom prípade ako už bolo vyššie uvedené, bolo potrebné vychádzať z § 5 zákona o sociálnom poistení účinného od 01. 01. 2011, z dôvodu, že prípad žalobkyne spadal pod túto právnu úpravu. Oproti predchádzajúcej právnej úprave, definícia samostatne zárobkovo činnnej osoby prešla výraznou legislatívnou zmenou.

36. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti kasačný súd kasačné námietky sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g) SSP rozhodnutie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

37. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednanú vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

38. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

